

Jog

történeti szemle

XX. évf.
4. szám
2022

BUDAPEST · DEBRECEN · GYŐR · MISKOLC · PÉCS · SZEGED

A TARTALOMBÓL

**Győr és Győr vármegye
közigazgatásának reorganizációja
és stabilizációja (1919–1929)**

**A spanyol örökséget
folytatott küzdelem a Habsburgok
és a Bourbonok között**

**Száz éve koronázták meg
XI. Piuszt, a későbbi államalapítót**

**A Kádár-uralom legtitkosabb
törvénysértő testülete**

**A büntetés-végrehajtás feletti
ügyészi törvényességi felügyelet
története a jogállamiság tükrében**

**Az életfogytig tartó szabad-
ságvesztés a hazai jogfejlődésben**

**A községi háztartás gyakorlati
tapasztalatai Csanád vármegyében
az 1886. évi XXII. tc.
hatálybalépését követően**

XI. Piusz pápa

TARTALOM

TANULMÁNY

KELEMEN Roland: Győr és Győr vármegye közigazgatásának reorganizációja és stabilizációja (1919–1929)	1
LIKTOR Zoltán: De kinek a jussa? A spanyol örökségért folytatott küzdelem a Habsburgok és a Bourbonok között a (jog)források tükrében	7
MARGITTAY-MÉSZÁROS Árpád: Száz éve koronázták meg XI. Piuszt, a későbbi államalapítót	15
ZINNER Tibor: A Kádár-uralom legtitkosabb törvényesítő testülete	24
MŰHELY	
GÁSPÁR Zsolt: A büntetés-végrehajtás feletti ügyészi törvényességi felügyelet története a jogállamiság tükrében	32
LÁSZLÓ Zsuzsanna: Mérföldkövek. Az életfogytig tartó szabadságvesztés lelőhelyei a hazai jogfejlődésben a kezdetektől a <i>Praxis Criminalis</i> ig	41
PAPP Csaba István: A községi háztartás gyakorlati tapasztalatai Csanád vármegyében az 1886. évi XXII. tc. hatálybalépését követően	49
KÖNYVEKRŐL	
BÁLINT János: A cenzúra történeti íve és jelenkori problémái. Gosztonyi Gergely könyvéről	58
LEHOTAY Veronika: „A kisebbségi kérdés emberek kérdése.” Recenzió az <i>Erdélyi történetek: Az elmesélt huszadik század</i> című kötetről	60
NAGY Szabolcs: Kölcsönhatások. Európa és Magyarország a jogtörténelem sodrásában (Jogtörténeti Értekezések 50.)	63
SZEMLE	
NAGY Janka Teodóra: In memoriam Kajtár István: jogi kultúrtörténeti könyvbemutató a PTE ÁJK centenáriumi programsorozatában	66
BALOGH Elemér: „recht erzählen“ Tudományos ülés Michael Stolleis emlékére	68
HÍREK	69
E SZÁMUNK SZERZŐI	72

A címlapon:

XI. Piusz pápa 1922 körül (Francis Aidan Gasquet felvétele)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pius_XI_after_Coronation.jpg

Jog

történeti szemle

Nemzetközi szerkesztőbizottság:

Dr. Wilhelm Brauneder (Bécs), Dr. Izsák Lajos (a szerkesztőbizottság elnöke), Dr. Peeter Järvelaid (Tallinn), Dr. Günter Jerouschek (Jéna), Dr. Srđan Šarkić (Újvidék), Dr. Kurt Seelmann (Bázel), Dr. Erik Stenpien (Kassa), Dr. Martin Löhnig (Regensburg)

Szerkesztőség: Dr. Barna Attila, Dr. Béli Gábor, Dr. Homoki-Nagy Mária, Dr. Koncz Ibolya, Dr. Máthé Gábor, Dr. Mezey Barna, Dr. Révész T. Mihály, Dr. Stipta István, Dr. Szabó Béla, Dr. Szabó István

Főszerkesztő: Dr. Mezey Barna
Szerkesztő: Bódiné dr. Beliznai Kinga

A szerkesztőség címe: 1053 Budapest, Egyetem tér 1–3., II. em. 211. Tel./fax: 411-6518
ISSN 0237-7284

Kiadja a Debreceni Egyetem Jogtörténeti Tanszéke, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke, a Károli Gáspár Református Egyetem Jogtörténeti–Jogelméleti Intézete, a Miskolci Egyetem Jogtörténeti Tanszéke, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Állam- és Közigazgatás-történeti Tanszéke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogtörténeti Tanszéke, a Pécsi Tudományegyetem Jogtörténeti Tanszéke, a Széchenyi István Egyetem Jogtörténeti Tanszéke, a Szegedi Tudományegyetem Magyar Jogtörténeti Tanszéke

Kiadói munkálatok: Gondolat Kiadó

Balogh Elemér

„recht erzählen“ Tudományos ülés Michael Stolleis emlékére

A frankfurti Goethe Egyetem és a Max Planck Jogtörténelmi és Jogelméleti Intézet tudományos megemlékezést tartott a közelmúltban elhunyt jogtörténész Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Michael Stolleis (1941–2021) személyét és munkásságát megidézendő. A helyszín az egyetem díszterme volt (Casino Building, Westend Campus), az időpont 2022. június 24., és bár a Covid miatt még mindig érvényben lévő óvintézkedések miatt a részvételi lehetőséget korlátozták, lehetőséget kaptam arra, hogy vendégprofesszorként részt vegyek a programon. Felejthetetlen élményben volt részem.

Michael Stolleis 1974 óta volt a Frankfurti Egyetem professzora, 1991 óta pedig a Max Planck Európai Jogtörténelmi Intézet igazgatója, ahonnan 2006-ban vonult nyugdíjba. Nemzetközi hírnevét tükrözi, hogy 7 tudományos akadémia választotta tagjává, és 4 külföldi egyetem (Lund, Toulouse, Padova, Helsinki) fogadta díszdoktorává. Kutatásai középpontjában a közjog története állt, beleértve a tudománytörténetet, valamint a 20. század kortárs története annak minden izgalmas aspektusával, különösen Németország szerepének értékelésével.

A program köszöntő beszédekkel kezdődött. A megemlékezés moderátora és szervezője, Marietta Auer, a Max Planck Intézet jelenlegi ügyvezető igazgatója köszöntötte a jelenlévőket, majd átadta a szót az egyetem elnökének, Enrico Schleiffnek, utána a jogi kar dékánhelyettesének, Felix Maultzschnak, végül ő maga is röviden felidézte Stolleis professzor személyét.

Ezután három, kiemelkedő alapossággal megírt és szenvedéllyel előadott tudományos referátum következett a jog- és társadalomtörténet azon főbb témáiról, amelyek a néhai jogtörténész számára is nagy érdeklődésre tartottak számot.

Aurore Gaillet (Toulouse) „Egy francia hódolat” címmel tartott előadást. Néhány személyes emlékre utalva így nyilatkozott önmagáról:

„Ha veszem a bátorságot, hogy meséljek magamról, az azért is van, mert tudom, hogy nem én vagyok az egyetlen, aki a szívében hordozza a tudományos szenvedély és az emberi melegség fényét, amely maga Michael Stolleis.”

Előadásában három fő témára összpontosított: a) először Stolleis monumentális főművét, a németországi közjog történetét összefoglaló monográfiáját méltatta – rámu-

tatva néhány okra, hogy miért nincs „párja” ennek a műnek Franciaországban –, b) majd a kutatásmódszertan és a történelem kapcsolatát elemezte, és c) kitért a Stolleis professzort foglalkoztató főbb intellektuális kérdésekre. Ennek során felidézte az elhunyt gondolatait arról, hogy mire van leginkább szüksége a mai társadalomnak az egyetemek részéről, nevezetesen a tudomány és a társadalom kapcsolatáról. Stolleis fáradhatatlanul hangsúlyozta a demokrácia és a jogállamiság történelmi jelentőségét Németország és Európa életében. Michael Stolleis személyére emlékezve úgy fogalmazott, hogy ő volt számára a „példakép, mentor és iránytű egyszere”.

Miloš Vec (Bécs) „Német nemzetközi jog – tudománytörténet” című előadásában Stolleis egyik kutatási fókuszába engedett betekintést. Foglalkozott a ’nemzetközi jog’ többretegű, történelmileg kialakult fogalmával, amely a német történelemben az évszázadok során fejlődött és bontakozott ki egészen napjainkig. A nemzetközi jog történelmi jelentőségét hangsúlyozta, áttekintette Stolleis írásait, és a következőképpen foglalta össze álláspontját:

„Michael Stolleis a német közjog történetének nemzetközi jelentőségű jogtörténésze volt. Ez a nemzetközi viszonylatban is egyedülállóan hosszú és gazdag történet magában foglalja a nemzetközi közjog történetét is, amelyvel rendkívül behatóan foglalkozott.

Németországnak itt is van egy sajátos hagyománya, amely megkülönbözteti más európai és nemzetközi jogi kultúráktól. Ez a tradíció ugyanis az egykori Német-római Szent Birodalomban (*im Alten Reich*) gyökerezik, a szereplők és területek pluralizmusával, valamint a politikai viták jogi szabályozására irányuló akarattal. A 19. század a Német Szövetséggel (*Deutscher Bund*) hasonló módon állandósította ezt a pluralitást, és tovább segítette a nemzetközi jog e tudományos kultúrájának fejlődését. Michael Stolleis számos tanulmány megírását ösztönözte, amelyek fokozatosan feltárják ezt a hagyományt.”

Pascale Cancik (Osnabrück) „A gyarmati jog történetéről – beszélgetés” című előadásában a német történelem, ezen belül a jogtörténet egy kevésbé ismert fejezetével foglalkozott, nevezetesen Németország részvételével Afrika gyarmatosításában, amely Stolleis szerint „valójában csak nagyon kevésbé kutatott terület”. Az előadó egy befejezetlen beszélgetés formájában írta meg beszédét. Stolleis kiemelkedő irodalmi tehetségére is nyomatékosan utalt, felvállalva a megemlékezés mottóját: Végül is, hogyan lehet „helyesen elbeszélni” a jogtörténetnek ezt a fejezetét...? Az irodalom szerelmeseiként [Michael] Stolleis jogtörténetet is írt jogtörténelmi történetekben, szép, barátságos, gyakran vidám elbeszélésekben.

Michael Kunze (Hamburg) tartalmas záróbeszéde zárta a tudományos előadásokat, és meg kell említenem, hogy a szórakoztató, de nem könnyű szakmai programot a Philly Long Trio zenei hozzájárulása üdítően gazdagította.

- **2022. október 17-én** a Kúria Dísztermében Homoki-Nagy Mária tanszékvezető egyetemi tanár (SZTE ÁJTK Magyar Jogtörténelmi Tanszék) vehette át a Deák Ferenc-díjat, amelyet a magyarországi jogász hivatásrendek legfontosabb intézményeinek vezetői alapítottak 2004-ben: az Alkotmánybíróság elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a Legfőbb Ügyész, a Magyar Jogászegylet elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke, a Magyar Közigazgatási Kar elnöke, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottságának elnöke. A cél az volt, hogy minden évben kitüntessék azokat a szakembereket, akik szakmai életútjuk alapján kiemelkedő jogász teljesítményt mutatnak fel, így a Deák Ferenc teremtette hagyomány méltó utódai.

A laudációban elhangzott: „Homoki-Nagy Mária magyar jogtörténész tudósok és tanárok kiváló képviselője. Évtizedek óta tanít a Szegedi Tudományegyetem jogi karán, 2005 óta egyetemi tanár, a Magyar Jogtörténelmi Tanszék vezetője, több tankönyv és monográfia szerzője. Az egyetemi közélet aktív résztvevőjeként rektorhelyettesként, az Egyetem Doktori Bizottságának és Habilitációs Bizottságának tagjaként elismert munkát végzett. Az MTA Szegedi Akadémiai Bizottsága Jogtudományi Szakbizottságának elnöke volt, több ciklus óta az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottságának tagja. Kiemelendő, hogy a hallgatók körében nagyon népszerű, szeretik példamutató oktatói elkötelezettségéért, segítőkészségéért, szakmai és tudományos előmenetelük, pályakezdésük önzetlen támogatásáért.” A díjat Balogh Elemér tanszékvezető egyetemi tanár (SZTE ÁJTK Európai Jogtörténelmi Tanszék), az MTA Jogtudományi Bizottságának elnökhelyettese adta át.

- **2022. október 22-én** dr. Nánási László szülővárosában, Kiskunfélegyházán a Kiskun Múzeumban emlékeztek családtagok, barátok, kollégák és tisztelők a jogászra, az ügyészre, a jogtörténészre, a jogi kultúrtörténet és a jogi néprajz kutatójára.

A múzeum nevében Mészáros Márta igazgató asszony, a család részéről dr. Nánási Gábor köszöntötte a vendégeket.

A „Válogatás a kutató Nánási László gyűjteményéből” emlékkiállítását dr. Ibolya Tibor, a Károli Gáspár Református Egyetem c. egyetemi docense nyitotta meg, a programon az Ében Fúvósegyüttes közreműködött.

A Nánási László szakmai és emberi hitvallásának is tekinthető „Sicut aequum est homini – iustum, aequum, bona fide” címmel megjelent emlékkötetet dr. Homoki-Nagy Mária, a Szegedi Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára méltatta a tanulmányokból kirajzolódó szakmai és emberi portré felvázolásával. A szerkesztők nevében dr. Nagy Janka Teodóra, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára, a Tárkány Szűcs Ernő Jogi Kultúrtörténeli és Jogi Néprajzi Kutatócsoport elnöke és dr. Fábián Gyula, a Kolozsvári BBTE és a Sapientia EMTE egyetemi docense mondott köszönetet mindazoknak, akik hozzájárultak a kolozsvári Forum Iuris Kiadó által gondozott könyv megjelenéséhez.

- **2022. november 18-án** került sor a Győri Könyvszalon rendezvénysorozatának a Magyar Történelmi Társulat programja keretében kutatócsoportunk együttműködő kutatója, Stipta István professzor előadására, „Jogtörténet jelen időben – A történelmi alkotmány tartalma és tovább élése hazánkban”.

Ezt követte egy beszélgetés az MTA Jogtörténeli Kutatócsoport kiadványairól és a magyar alkotmányfejlődésről, a résztvevők Mezey Barna és Stipta István professzorok voltak, a diskurzust Barna Attila tanszék-

vezető egyetemi docens moderálta. A bemutatott kiadványok között szerepelt: *Ábrázolt és épített jog* (szerk.: Megyeri-Pálffy Zoltán); *Kölcsönhatások. Európa és Magyarország a jogtörténelem sodrásában* (szerk.: Mezey Barna); Stipta István: *A magyar történelmi alkotmány és a hazai közjogi-közigazgatási jogvédelem*.

- **2022. november 19-én** Máthé Gábor vehette át a Magyar Ügyvédi Kamara a Jog Szolgálatában életműdíját. A Magyar Ügyvédi Kamara évente egy alkalommal a Jog Szolgálatában életműdíjat adományozza azon – 65. életévét betöltött –, az ügyvédi, ügyészi, bírói hivatás, illetve alkotmánybírói jogtudományi munkásság keretében hosszabb időn át kiemelkedő tevékenységet folytató személynek, aki elméleti és gyakorlati tevékenységével kiemelkedő eredménnyel szolgálta hivatását. Életműdíjban részesült még ez alkalommal Gál Judit bíróné, Belovics Endre ügyész és Sulyok Miklós ügyvéd.

- **2022. november 25-én** 150 éves a magyar alkotmány- és jogtörténelem címmel rendezett tudományos konferenciát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeli Tanszéke és az MTA–ELTE Jogtörténeli Kutatócsoport (ELKH), amelynek témája a magyar jogtörténet oktatásának és az önálló tanszék megalakításának jubileuma volt. A konferencia résztvevőit Rozsnyai Krisztina dékánhelyettes, egyetemi tanár köszöntötte. A következő előadások hangzottak el: Bódiné Beliznai Kinga tanszékvezető, habil. egyetemi docens (ELTE ÁJK): *Wenzel Gusztáv és Hajnik Imre*; Megyeri-Pálffy Zoltán adjunktus (ELTE ÁJK), tudományos munkatárs [MTA–ELTE Jogtörténeli Kutatócsoport (ELKH)]: *Király János és Timon Ákos*; Képes György habil. egyetemi docens (ELTE ÁJK): *Illés József*; Mezey Barna egyetemi tanár (ELTE ÁJK), az MTA–ELTE Jogtörténeli Kutatócsoport (ELKH) vezetője: *Eckhart Ferenc*; Révész T. Mihály c. egyetemi tanár (ELTE ÁJK): *Kovács Kálmán és Horváth Attila alkotmánybíró, egyetemi magántanár (ELTE ÁJK): Magyar jogtörténet az államszocializmus időszakában*.

- **2022. december 1–2-án** a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Európai Jogtörténeli Tanszéke és a Magyar Jogtörténeli Tanszék, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottságának Jogtudományi Szakbizottsága nemzetközi konferenciát szervezett *A magyar Aranybulla és európai párhuzamai / The Hungarian Golden Bull and its European parallels* címmel.

A kétnapos tanácskozáson a következő előadások hangzottak el: Bónis Péter: *Az Aranybulla és a korabeli európai jogtudomány (ius commune)*; Blazovich László: *Buda város Aranybullája*; Almási Tibor: *Az Aranybulla korának nemessége*; Bácsatyai Dániel: *Az Aranybulla ellenállási záradékának forrásvidékén. Egy ismeretlen II. András oklevél tanúsága*; Biró Zsófia: *Az Aranybulla és átvételei*; László Balázs: *A király közjogi állása*

II. András Aranybulláiban; Frey Dóra: *A magyar és a német Aranybulla szerepe a magyar és a német alkotmányos tradícióban*; Maciej Mikula: *Privilege as a Source of Law in Poland 14th–16th Century*; Heiner Lück: *Das Quaternionensystem und die Goldene Bulle von 1356*; Bernd Kannowski: *Die Goldene Bulle von 1356 als Grundgesetz des Heiligen Römischen Reiches Deutscher Nation*; Pószán László: *Die Goldbullen von Staufern*; Theodor Wanninger: *Das Reichsindigenat im Heiligen Römischen Reich*; Völgyesi Levente: *Az egyház jogélete az Aranybulla évszázadában*; Szabó Pál: *A felségsértés kriminalizálása a Német Aranybullában (1356)*; Gönczi Katalin: *Die Magna Carta und die verfassungsrechtliche Rechtsprechung in den USA*; Bárány Attila: *The Golden Bull and Magna Carta: parallels*; Kelemen Roland: *A Magna Cartától a Posse Comitatus Act-ig*; Eszter Cs. Herger: *Die Auslegung und Praxis des ius resistendi im Königreich Jerusalem (1099–1187)*; Aniceto Masferrer: *Castile: From Fueros to the Cortes de León (1188)*; Marta Cantín: *Navarre: from the Fuero de Sobrarbe to the Fórmula of Navarre 'Antes leyes que reyes'*; Patricia Plana de Juan: *Aragón: from the Fuero de Sobrarbe to the Privilegio de la Unión (1287)*; José Franco-Chasán: *València: From the Costum de València (1238) to the Furs of València (1271)*; Szabó István: *Die Goldene Bulle in der Nor-*

menhierarchie; Andrassy Dorottya: *Az Aranybulla horvát szemmel*; Nagy Szabolcs: *Szakítás a történelmi alkotmánnyal – a Tanácsköztársaság írott alkotmánya(i)*; Rosta István: *Az Aranybulla Emlékmű 1922-ben felállított változatának történelmi adatai*; Heinz Holzhauser: *Das Ende des mittelalterlichen Verfassungswesens in der Verfassungsurkunde des Königreiches Bayern von 1818 und deren Unterdrückung im Neoabsolutismus des 19. Jahrhunderts mit weitreichenden Folgen bis heute*; Balogh Elemér: *Widerstand(srecht) als Folklore in Ungarn*.

- **2022. december 14-én** a Magyar Jogász Egylet Heves Megyei Szervezete a néhány évvel ezelőtt felújított Egri Törvényszék könyvtártermében jogtörténelmi kerekasztalt rendezett, amelynek témájául jogtörténelmi kuriózumok szolgáltak. Sallai Tamás jogászegyleti, illetve törvényszéki elnök köszöntőjét követően Bódiné Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens (ELTE ÁJK) „*A bírói talár: Külsőség vagy a bírói tekintély forrása?*”, míg Mezey Barna egyetemi tanár (ELTE ÁJK), az MTA–ELTE Jogtörténelmi Kutatócsoport vezetője „*A hóhér haszna*” címmel tartott előadást. Az előadásokat élénk disputa követte.

INHALT

BEITRÄGE

KELEMEN, Roland: Die Reorganisation und Stabilisierung der Verwaltung von Győr und des Kreises Győr (1919–1929)	1	
LIKTOR, Zoltán: Der Kampf zwischen den Habsburgern und den Bourbonen um das spanische Erbe im Lichte der (Rechts-)Quellen	7	
MARGITTAY-MÉSZÁROS, Árpád: Pius XI., der spätere Staatsgründer, wurde vor hundert Jahren gekrönt	15	
ZINNER, Tibor: Das geheimnisvollste rechtswidrige Organ des Kádár-Regimes	24	
WERKSTATT		
GÁSPÁR, Zsolt: Die Geschichte der staatsanwaltschaftlichen Legalitätsaufsicht über die Strafvollstreckung im Lichte des Rechtsstaatsprinzips	32	
LÁSZLÓ, Zsuzsanna: Meilensteine – Quellen der lebenslangen Freiheitsstrafe in der nationalen Rechtsentwicklung von den Anfängen bis zur Praxis Criminalis	41	
PAPP, Csaba István: Die praktischen Erfahrungen der Vermögensverwaltungen der Gemeinden im Komitat Csanád nach dem Inkrafttreten des Gesetzes Nr. 22 von 1886	49	
ÜBER BÜCHER		
BÁLINT, János: Der historische Bogen und die aktuellen Probleme der Zensur. Über das Buch von Gergely Gosztonyi	58	
LEHOTAY, Veronika: „Die Minderheitenfrage ist eine Frage der Leute“. Über das Buch: Siebenbürgische Geschichten: Das zwanzigste Jahrhundert erzählt	60	
NAGY, Szabolcs: Interaktionen. Europa und Ungarn im Wandel der Rechtsgeschichte (Rechtsgeschichtliche Mitteilungen 50.)	63	
RUNDSCHAU		
NAGY, Janka Teodóra: In memoriam István Kajtár. Buchpräsentation über die Geschichte der Rechtskultur im Rahmen des Programms zum hundertjährigen Bestehen der Staats- und Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Pécs	66	
BALOGH, Elemér: „recht erzählen“ Wissenschaftliche Sitzung in Erinnerung an Michael Stolleis	68	
NACHRICHTEN		69
AUTOREN DIESES HEFTES		72

Auf der Titelseite:

Papst Pius XI. um 1922 (Foto von Francis Aidan Gasquet)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pius_XI_after_Coronation.jpg

Rechts

geschichtliche Rundschau

Internationales Redaktionskollegium:

Prof. Dr. Wilhelm Brauner (Wien), Prof. Dr. Izsák Lajos (Vorsitzender des Redaktionskollegiums), Prof. Dr. Peeter Järveld (Tallinn), Prof. Dr. Günther Jerouschek (Jena), Prof. Dr. Srđan Šarkiĉ (Novi Sad), Prof. Dr. Kurt Seelmann (Basel), Prof. Dr. Erik Štenpien (Košice), Prof. Dr. Martin Löhnig (Regensburg)

Redaktionskollegium: Dr. Barna Attila, Prof. Dr. Béli Gábor, Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária, Dr. Koncz Ibolya, Prof. em. Dr. Máthé Gábor, Prof. Dr. Mezey Barna, Prof. Dr. Révész T. Mihály, Prof. Dr. Stipta István, Prof. Dr. Szabó Béla, Prof. Dr. Szabó István

Chefredakteur: Prof. Dr. Mezey Barna

Redakteurin: Bódiné dr. Belíznai Kinga

Anschrift der Redaktion: 1053 Budapest, Egyetem tér 1–3, 2. Stock, Zi. 211 Tel./Fax: +36-1-411 65 18

ISSN 0237-7284

Herausgeber: Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Universität zu Debrecen, Lehrstuhl für Ungarische Staats- und Rechtsgeschichte der Eötvös-Loránd-Universität, Institut für Rechtsgeschichte und Rechtstheorie der Károli-Gáspár-Universität der Reformierten Kirche, Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Universität zu Miskolc, Lehrstuhl für Staats- und Verwaltungsgeschichte der Nationalen Universität der Öffentlichen Dienste, Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Katholischen Pázmány-Péter-Universität, Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Universität zu Pécs, Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Széchenyi-István-Universität, Lehrstuhl für Ungarische Rechtsgeschichte der Universität zu Szeged

Verlag: Gondolat Kiadó

SCHLACHTA MARGIT A SAJTÓNYILVÁNOSSÁGBAN

Petrás Éva – Schlachta Boglárka Lilla (szerk.)

Különleges kötetet tart kezében az olvasó: a Schlachta Margit a sajtó nyilvánosságában - Válogatott írások róla és tőle, 1908–1949 című kötet kettős szerkezetű, amely korokra és korszakokra bontva mutatja be válogatott és jellegadó cikkeken át egyrészt Schlachta Margit írásait, másrészt a róla és tevékenységéről szóló sajtóközleményeket. A két, egymással párhuzamosan futó, sokszor egymásra reflektáló, egymást tükröző íráskorpusz egymás mellé rendelése azonban mást is megmutat, mint a részeit alkotó írásműveket egyenként. A jelentős a párhuzamosan futó írások egymásra vonatkoztatásában születik meg, és így – miközben elmerülünk az írások sokszínű, izgalmas világában – ahhoz is kulcsot kapunk, hogy Schlachta Margitot és korát jobban megértsük.

ISBN 9789635562671, Gondolat Kiadó, 2022. 597 p.

ARANYBULLA 800

Zsoldos Attila (szerk.)

1222 áprilisának közepén II. András király kibocsátotta törvényét, melyet az okmány hitelét bizonyító fémpecsétre utalva Aranybulla néven ismer az utókor. Az Aranybulla a korszak legfontosabb dokumentumainak egyike, mely nélkülözhetetlen segítséget nyújt II. András reformjainak megértéséhez. Nem kevésbé izgalmas az Aranybulla utóélete, amelynek évszázadai során a király és alattvalói kapcsolatát átfogóan szabályozó törvényt az alkotmány nélküli alkotmányosság alapdokumentumává formálta a történeti emlékezet. Az Országgyűlés Hivatalának Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága a Magyar Tudományos Akadémiával közösen 2022. október 26-án konferenciát szervezett az Aranybulla kiadásának 800. évfordulójára. A tudományos ülés előadói bemutatták az Aranybulla 800 éves útját 1222 politikai válságától a törvény 14. századi megerősítésén át az újkor közjogi irodalmába való beépüléséig és a 20. századi emlékezetpolitikában betöltött szerepéig, nem feledkezve meg az Aranybulla korának és utóéletének olyan részleteiről sem, melyek maguk is gazdagítják a törvényről ma alkotható képet. Az elhangzott előadások szerkesztett tanulmányai olvashatók kötetünkben.

ISBN 9786155948800, Országház Könyvkiadó, 2022. 328 p.

A HORVÁT SZÁBOR TÖRTÉNETE

Soksevids Dénes – Varga Szabolcs

A horvát országgyűlések történetét tárgyaló munka, melyet az olvasó a kezében tart, a magyar országgyűlésekről szóló sorozat részeként jelent meg, s ez magyarázatot kíván. Magyarország és Horvátország több mint nyolcszáz évig élt államközösségben; 1102-től 1918-ig közös uralkodóink voltak, és az állam központi intézményrendszerei is összefonódtak. A közös államiság egyik legfontosabb szerve a magyar országgyűlés volt, amelyen bár a 13. századi megszületésétől kezdve egészen 1918-ig a magyar „karok és rendek” vettek részt, abba szervesen beletartoztak a horvát előkelők is, akik 1608-tól a felsőházban ugyancsak elfoglalták helyüket. Az országgyűlési jelenlétből fakadóan magyar diétákon hozott törvények általában Horvátország területén is érvényesek voltak, de egyes esetekben a horvát szábor a magyar törvényektől eltérő jogszabályokat alkotott, amelyek közül több királyi szentesítést is kapott. A 19. század horvát földön ugyancsak elhozta a rendi gyűlések helyett a népképviselési országgyűlés rendszerét. A horvát-magyar kiegyezésben a magyar fél elismerte Horvátország társországi státuszát, a horvát törvényhozás az autonómnak számító ügyekben törvényeket alkothatott, de az úgynevezett közös ügyekben a budapesti parlament volt illetékes, ahol helyet foglaltak a horvát képviselők is. Varga Szabolcs és Soksevids Dénes kötete a horvát szábornak mint intézménynek a történetét mutatja be a rendi gyűlések kezdetétől 1918-ig. A könyv egyértelműen igazolja, hogy a horvát szábor fontos szerepet játszott a horvát nemzetállami fejlődésben és a dualista korszakban, korlátozott jogalkotói jogosítványai ellenére a horvát nemzeti szuverenitás jelképévé vált.

ISBN 9786155948817, Országház Könyvkiadó, 2022. 556 p.

Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ELKH) keretében működő MTA–ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport – amely a kontinens regionális fejlődésének tükrében a 19. századi Habsburg Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia keretei között alkotmányos helyét kereső Magyarország jogalkotási, jogalkalmazási, jogtudományi önállóságát vizsgálja – folyamatosan megújuló tartalommal várja a jogtörténeti kutatások legújabb eredményei iránt érdeklődőket honlapján.

mtajogtortenet.elte.hu